



НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ КОМІСІЯ З ПИТАНЬ АНАЛІТИЧНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК № 17/2025

Щодо державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у результаті видачі свідоцтва про право на спадщину на частку засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи (крім акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю) у разі подання документів або відомостей, передбачених Законом, не в повному обсязі або неналежним заявником

Комісією розглянуто питання щодо державної реєстрації нотаріусом змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у результаті видачі свідоцтва про право на спадщину на частку засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи (крім акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю) у разі подання документів або відомостей, передбачених Законом, не в повному обсязі, або неналежним заявником, та повідомляється таке.

Статтею 4 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» (далі - Закон) визначено основні засади та принципи державної реєстрації у сфері бізнесу, серед яких:

- 1) обов'язковості державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі;
- 2) публічності державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі та документів, що стали підставою для її проведення;
- 3) врегулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією, та особливостей державної реєстрації виключно цим Законом;
- 4) державної реєстрації за заявницьким принципом;
- 6) єдності методології державної реєстрації;
- 7) об'єктивності, достовірності та повноти відомостей у Єдиному державному реєстрі;
- 8) внесення відомостей до Єдиного державного реєстру виключно на підставі та відповідно до цього Закону;
- 9) відкритості та доступності відомостей Єдиного державного реєстру;

а також, як засади, визначено територіальність, проведення державної реєстрації у результаті визначеної Законом нотаріальної дії (нерозривність).

1. Щодо особливостей порядку проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу для суб'єкта державної реєстрації – нотаріуса у разі вчинення визначеної Законом нотаріальної дії.

1.1. Відповідно до частини третьої статті 4 Закону державна реєстрація змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у результаті нотаріального посвідчення правочину, предметом якого є відчуження (передання) частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи (крім акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю), **у результаті видачі свідоцтва про право на спадщину на частку засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи (крім акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю) проводиться нотаріусом, яким вчинено відповідну нотаріальну дію, відразу після вчинення посвідчувального напису на документі або підписання документа, що ним видається**, крім випадків нотаріального посвідчення правочину, правовий наслідок якого пов'язується з настанням певної обставини, та інших випадків, передбачених цією статтею.

На відміну від правовідносин у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно, для яких пунктом 2⁻¹ частини першої статті 3 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно передбачено одночасність вчинення нотаріальної дії з нерухомим майном, об'єктом незавершеного будівництва, майбутнім об'єктом нерухомості та **державної реєстрації прав**, правовідносини у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань не передбачають державної реєстрації виникнення, зміни, припинення **корпоративних прав**, а лише **державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу**, що містяться в Єдиному державному реєстрі.

1.2. Вказана засада запроваджена для юридичних осіб, у яких наявний статутний (складений) капітал (пайовий фонд) юридичної особи (крім акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю). **Винятками** є акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю. Цей перелік винятків є **вичерпний**, розширеному тлумаченню в публічно-правових відносинах **не підлягає**.

1.3. Державну реєстрацію змін проводить нотаріус, який вчинив нотаріальну дію, **відразу** після вчинення посвідчувального напису на документі або підписання документа, що ним видається. **«Відразу»** вживається у розумінні вчинення двох послідовних одна за одною дій нотаріусом: нотаріальна дія, реєстраційна дія. Оскільки нотаріус не має підстав вчиняти реєстраційну дію, якщо відповідна нотаріальна дія не є вчинена або у процесі вчинення.

В залежності від відсутності або наявності підстав для відмови у вчиненні нотаріальної дії нотаріус вчиняє нотаріальну дію або відмовляє у її вчиненні відповідно.

Відповідно статті 6 Закону під час реєстраційних дій державний реєстратор (у тому числі нотаріус) серед іншого:

приймає документи;

встановлює черговість розгляду поданих документів для державної реєстрації;

перевіряє наявність у Єдиному державному реєстрі заборони вчинення реєстраційних дій;

перевіряє документи на наявність підстав для відмови у державній реєстрації; проводить реєстраційну дію (у тому числі з урахуванням принципу мовчазної згоди)

за відсутності підстав для відмови у державній реєстрації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру.

У разі відсутності підстав для відмови у проведенні державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу державний реєстратор проводить державну реєстрацію змін. **А за наявності підстав для відмови – приймає рішення про відмову в державній реєстрації.**

Таким чином, незалежно від здійснених нотаріусом перевірок під час підготовки до вчинення нотаріальної дії, для проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу нотаріус, як державний реєстратор, зобов'язаний відповідно до пункту 6 частини другої статті 25 Закону перевірити подані документи на наявність підстав для відмови в державній реєстрації.

Підстави для відмови в державній реєстрації визначені статтею 28 Закону, зокрема подання документів особою, яка не має на це повноважень, подання документів або відомостей, передбачених цим Законом, не в повному обсязі, подання документів, що суперечать вимогам Конституції та законів України.

Відмова у проведенні державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу **не позбавляє заявників права** звернутися із заявою про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу знову, в тому числі після усунення причин, що були підставою для прийняття державним реєстратором рішення про відмову у державній реєстрації, **до будь-якого державного реєстратора з урахуванням абзацу першого частини другої статті 4 Закону** (в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя за місцезнаходженням юридичної особи чи громадського формування, що не має статусу юридичної особи, чи відокремленого підрозділу юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави).

У разі прийняття державним реєстратором рішення про відмову у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу у результаті вчиненої нотаріальної дії, **припиняється нерозривний зв'язок** між вчиненням нотаріальної дії та проведенням державної реєстрації змін, обумовлений вимогою Закону про послідовність вчинення нотаріальної та реєстраційної дії одна за одною - «відразу» з об'єктивної та незалежної від нотаріуса причини. Припинення такого зв'язку пояснюється не тільки часовим проміжком, але і вчиненням після цього нотаріусом інших нотаріальних та/або реєстраційних дій, а також вчинення заінтересованими особами дій, необхідних для усунення недоліків, які стали підставою для відмови у державній реєстрації. У зв'язку з цим, державна реєстрація змін до відомостей про юридичну особу у такому випадку повинна проводитися за загальними правилами, за заявницьким принципом та з дотриманням принципу територіальності (абзац перший частини другої статті 4 Закону) **будь-яким державним реєстратором.**

2. Державна реєстрація у сфері бізнесу проводиться за заявницьким принципом.

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 4 Закону державна реєстрація проводиться за заявницьким принципом **без будь-яких винятків.**

На відміну від правовідносин у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно, для яких частиною шостою статті 32-1 Закону України «Про державну реєстрацію прав та їх обтяжень» передбачено, що нотаріус у результаті вчинення нотаріальної дії з нерухомим майном, об'єктом незавершеного будівництва, майбутнім об'єктом нерухомості, що має наслідком набуття, зміну чи припинення речових прав, їх обтяжень одночасно зі вчиненням такої нотаріальної дії, **самостійно формує та реєструє** заяву про державну реєстрацію прав та проводить державну реєстрацію прав у порядку, передбаченому цим Законом, державна реєстрація змін до відомостей про юридичну

особу у Єдиному державному реєстрі у результаті видачі свідоцтва про право на спадщину на частку засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи (крім акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю) проводиться нотаріусом на підставі заяви, поданої належним заявником.

При цьому з аналізу пункту 8 частини першої статті 1 Закону випливає, що у разі подання документів для проведення інших реєстраційних дій, пов'язаних зі зміною складу засновників (учасників) юридичної особи (крім товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю), є **представник такої юридичної особи**, а не засновник (учасник) чи його спадкоємець.

Відповідно до пункту 8 частини першої статті 1 Закону заявником для проведення державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу у результаті видачі свідоцтва про право на спадщину на частку засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи може бути: спадкоємець чи правонаступник учасника товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю або уповноважена ними особа - у разі подання заяви про вступ до товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю в порядку спадкування (правонаступництва) для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі.

Таким чином, Законом чітко передбачено, що спадкоємець чи правонаступник учасника юридичної особи може бути заявником виключно у разі, якщо зміни вносяться щодо товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю. Цей перелік винятків є вичерпним і розширеному тлумаченню у публічно-правових відносинах не підлягає.

3. Внесення відомостей до Єдиного державного реєстру виключно на підставі та відповідно до Закону.

Пунктом 1 частини 1 статті 25 Закону про реєстрацію передбачено, що державна реєстрація та інші реєстраційні дії проводяться на підставі документів, що подаються заявником для державної реєстрації.

Статтею 17 Закону визначено перелік документів, що подаються заявником для проведення реєстраційних дій.

Зокрема, частиною четвертою статті 17 Закону визначено перелік документів, що подаються для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у тому числі змін до установчих документів юридичної особи, крім змін до відомостей, передбачених частиною п'ятою цієї статті для товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю.

Так, для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, щодо складу засновників (учасників) юридичної особи (крім товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю), заявник має подати державному реєстратору, крім свідоцтва про право на спадщину, примірник оригіналу (нотаріально засвідчену копію) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про зміни, що вносяться до Єдиного державного реєстру, установчий документ юридичної особи в новій редакції (у разі, якщо відомості про засновників (учасників) юридичної особи містяться в її установчому документі). Неподання вказаних документів є підставою для відмови у проведенні державної реєстрації.

При цьому відповідно до пункту 6 частини першої статті 15 Закону рішення уповноваженого органу управління юридичної особи, що подається для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному

реєстрі, викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується засновниками (учасниками), уповноваженими ними особами або головою та секретарем загальних зборів (у разі прийняття такого рішення загальними зборами), якщо інше не передбачено законом. Справжність підписів на рішенні уповноваженого органу управління юридичної особи нотаріально засвідчується з обов'язковим використанням спеціальних бланків нотаріальних документів, крім рішень, створених на порталі електронних сервісів або з використанням Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та підписаних з використанням кваліфікованого електронного підпису, а також інших випадків, передбачених законом.

4. Повноваження державного реєстратора у сфері державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу у Єдиному державному реєстрі є дискреційними.

ВИСНОВКИ з урахуванням наведеного аналізу законодавства у сфері державної реєстрації:

державна реєстрація змін до відомостей про юридичну особу в результаті видачі нотаріусом свідоцтва про право на спадщину на частку засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи (крім акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю) проводиться нотаріусом, яким вчинено відповідну нотаріальну дію, **відразу** після вчинення посвідчувального напису на документі або підписання документа, що ним видається, **за заявницьким принципом з дотриманням порядку проведення реєстраційних дій, визначених Законом;**

заява про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу **подається належним заявником**, визначеним пункту 8 частини першої статті 1 Закону;

до заяви про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу подаються **оформлені з дотриманням вимог Закону документи, перелік яких визначений статтею 17 Закону;**

у разі подання документів **неналежним заявником, подання документів або відомостей, передбачених цим Законом, не в повному обсязі або подання документів, що суперечать вимогам Конституції та законів України,** державний реєстратор (у тому числі нотаріус) зобов'язаний прийняти рішення про відмову в державній реєстрації;

при цьому заявником відповідно до пункту 8 частини першої статті 1 Закону є **уповноважений представник юридичної особи;**

у разі прийняття нотаріусом, як державним реєстратором, рішення про відмову у державній реєстрації змін до відомостей про юридичну особу у результаті вчиненої нотаріальної дії, державна реєстрація таких змін надалі повинна проводитися за загальними правилами, за заявницьким принципом та з дотриманням принципу територіальності (абзац перший частини другої статті 4 Закону) **будь-яким державним реєстратором;**

повноваження державного реєстратора у сфері державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу у Єдиному державному реєстрі є **дискреційними.**

21 липня 2025 року

Нотаріальна палата України

Комісія з аналітично-методичного забезпечення нотаріальної діяльності

(Протокол Комісії №17/2025 від 21 липня 2025 року)